

Nr 71.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av fjärde stycket i övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling, m. m.; given Stockholms slott den 16 februari 1940.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över social-ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed

dels föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av fjärde stycket i övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling,

dels ock inhämta riksdagens yttrande över spørsmålet, huruvida framställning skall göras om revision av artikeln 3 mom. 4 d) och artikeln 4 c) i 1933 års konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag
till
Lag

angående ändrad lydelse av fjärde stycket i övergångsbestämmelserna
till lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser
om arbetsförmedling.

Härigenom förordnas, att fjärde stycket i övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 med vissa bestämmelser om arbetsförmedling¹⁾ skall erhålla följande ändrade lydelse:

Enskild person eller annan, som vid lagens ikraftträdande i behörig ordning bedriver arbetsförmedling i förvärvssyfte, må av socialstyrelsen erhålla tillstånd att fortsätta verksamheten till och med den 31 december 1939. För tiden därefter äger styrelsen bevilja förlängning av tillstånd som nu sagts, dock för högst ett år i sänder och icke längre än till den 1 januari 1950 samt allenast beträffande yrkesgrupper som Konungen bestämt. Innan sådan förlängning av socialstyrelsen beviljas, skall åt arbetsgivar- och arbetarorganisationer inom den eller de yrkesgrupper förmedlingen avser beredas tillfälle att yttra sig. Det ankommer på styrelsen att bestämma skälig ersättning för förmedling, varom i detta stycke är fråga. I övrigt skola lagens bestämmelser i tillämpliga delar gälla å densamma, dock att, såvitt angår förmedling av anställning åt musiker, sceniska artister och därmed jämförliga yrkesutövare, 2 § tredje stycket skall gälla allenast därest Konungen därom förordnar.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹⁾ Senaste lydelse se SFS 1938:70.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 16 februari 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, fråga om *ändring av övergångsbestämmelserna till lagen med vissa bestämmelser om arbetsförmedling* samt anför:

Internationell konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer.

Å den internationella arbetsorganisationens konferens år 1933 antogs ett förslag till konvention (nr 34) angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer.

Enligt denna konvention skola avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte vara avskaffade inom tre år från konventionens ikraftträdande för vederbörande medlemsstat [art. 2 mom. 1]. Under denna tid må nya sådana byråer icke upprättas [art. 2 mom. 2 a)]. En redan befintlig avgiftskrävande byrå med vinstsyfte kan emellertid erhålla tillstånd av vederbörande myndighet att under vissa förutsättningar fortsätta sin verksamhet [art. 3]. Härom gäller, bland annat, att byrån skall innehava ett för år meddelat tillstånd, som må förnyas efter vederbörande myndighets gottfinnande under en tidrymd ej överstigande tio år [art. 3 mom. 4 b)] ävensom att byrån icke må skaffa anställning åt arbetare utomlands eller därifrån rekrytera arbetare, med mindre dess tillstånd berättigar därtill och verksamheten bedrivs enligt en mellan länderna ifråga träffad överenskommelse [art. 3 mom. 4 d)]. Avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer utan vinstsyfte skola innehava tillstånd av vederbörande myndighet [art. 4 a)] men må icke heller skaffa anställning åt arbetare utomlands eller därifrån rekrytera arbetare under andra förutsättningar än nyss nämnts [art. 4 c)]. Vad angår den avgiftsfria arbetsförmedlingen lägger konventionen intet hinder i vägen för utövare av sådan verksamhet att sträcka densamma utom det egna landets gränser. Konventionen träder i kraft tolv månader efter det två medlemmars ratifikationer blivit registrerade av nationernas förbunds generalsekreterare. Därefter träder konventionen i kraft för varje

medlem tolv månader från den dag, då dess ratifikation registrerats [art. 9]. Varje medlem, som ratificerat konventionen, kan, sedan tio år förflutit från den tidpunkt, då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom skrivelse, som delgives generalsekreteraren för registrering. Uppsägningen träder dock icke i kraft förrän ett år efter det den registrerats hos sekretariatet [art. 11].

Översättning av originaltexten till konventionsförslaget är såsom bilaga (A) fogad till propositionen nr 83 år 1935.

Konventionen som sådan har trätt i kraft den 18 oktober 1936.

Sedan konventionen ratificerats av Sverige den 15 november 1935, har Sveriges ratifikation den 1 januari 1936 registrerats av nationernas förbunds generalsekreterare, varefter konventionen för Sverige trätt i kraft den 1 januari 1937. Förutom Sverige hava hitintills allenast fyra stater, nämligen Chile, Finland, Mexiko och Spanien, ratificerat konventionen.

Gällande lagbestämmelser.

Gällande svensk lagstiftning på förevarande område — lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling — innehåller stadganden, som stå i nära överensstämmelse med innehållet i nyssnämnda konvention. Lagen äger jämlikt 1 § tillämpning å all slags arbetsförmedling, som bedrivs av annan än offentlig arbetsförmedlingsanstalt eller godkänd sjuksköterskebyrå och som icke sker genom utgivande av skrift, varå tryckfrihetsförordningen är tillämplig. Enligt 2 § må arbetsförmedling icke bedrivas i förvärvssyfte (första stycket). Vill någon eljest bedriva arbetsförmedling, för vilken från arbetsgivare eller arbetssökande uppbäres inskrivnings- eller förmedlingsavgift, periodiskt bidrag eller annan ersättning, skall tillstånd sökas hos socialstyrelsen (andra stycket). Avser verksamheten förmedling av anställning utom riket eller av anställning här i riket åt utlänning, som vistas utom riket, må tillstånd beviljas allenast för de fall och på de villkor Konungen efter överenskommelse med främmande stat bestämmer (tredje stycket).

Avgiftsfri arbetsförmedling däremot må, även om verksamheten utsträcker till utlandet, bedrivas utan särskilt tillstånd.

Enligt lagens övergångsbestämmelser (tredje och fjärde styckena) kunde den, som vid lagens ikraftträdande i behörig ordning bedrev arbetsförmedling i förvärvssyfte och som före den 1 februari 1936 gjorde ansökan därom, av socialstyrelsen erhålla tillstånd att fortsätta verksamheten till och med den 31 december 1939. Dylikt tillstånd må sedermera under vissa förutsättningar kunna förlängas, dock högst till utgången av år 1949. Det ankommer på socialstyrelsen att bestämma skälig ersättning för förmedling, som sålunda må kunna i förvärvssyfte bedrivas efter lagens ikraftträdande. I övrigt skola lagens bestämmelser i tillämpliga delar gälla å sådan förmedling. Såvitt angår 2 § tredje stycket har vad sist stadgats dock gällt först från och med den 1 januari 1940.

Tidigare ändring av 1935 års lag.

Vid tillkomsten av 1935 års lag erhöll sista meningen i fjärde stycket av övergångsbestämmelserna följande lydelse: »I övrigt skola lagens bestämmelser i tillämpliga delar gälla å sådan förmedling» (i förvärvssyfte). Härav följde, att, om verksamheten avsåge förmedling av anställning utom riket eller av anställning här i riket åt utlänning, som vistades utom riket, tillstånd att efter lagens ikraftträdande (den 1 januari 1936) fortsätta verksamheten finge beviljas allenast för de fall och på de villkor Konungen efter överenskommelse med främmande stat bestämde.

I skrivelse den 7 maj 1937 upplyste *socialstyrelsen*, att till styrelsen inkommit vissa ansökningar, avseende tillstånd att bedriva arbetsförmedling för musiker och sceniska artister, varvid verksamheten även skulle omfatta förmedling av anställning utom riket och förmedling av anställning åt utlänningar, som vistades utom riket. Då det inom ifrågavarande konstnärliga yrken vore en normal och naturlig företeelse, att utbyte av arbetskraft ägde rum mellan olika länder, skulle ett förbud för svenska arbetsförmedlingsföretag att befatta sig med dylik internationell förmedling medföra, att svenska musik- och nöjesföretag bleve nödsakade att anlita utländska förmedlare för att komma i förbindelse med utländska artister och att likaså svenska artister, som önskade anställning i utlandet, nödgades vända sig till utländska förmedlare. I en senare skrivelse, dagtecknad den 15 december 1937, upptog socialstyrelsen till dryftande spörsmålet, huruvida enskilda arbetsförmedlingar, vilka mot ersättning förmedlade artistengagement, kunde anses fylla någon ur samhällets synpunkt nyttig eller nödvändig funktion. Härom anfördes:

Det må först framhållas, att de konstnärliga yrkesutövare det här gäller gå grund av arbetets art äro hänvisade till med längre eller kortare mellan-tid söka nya engagement och ofta även flytta mellan olika länder samt att det för dem i regel är omöjligt att ordna dessa angelägenheter utan anlitan- de av lämpliga förmedlingsorgan. Därest de avgiftskrävande förmedlings- byråerna avstängas från all befattning med den internationella förmedlingen, stå här endast de avgiftsfria offentliga eller privata arbetsförmedlingarna till buds.

Vad den *offentliga arbetsförmedlingen* beträffar, är denna av flera orsaker mindre lämpad att i större omfattning syssla med artistförmedling. För att med framgång kunna handhava sådan verksamhet kräves i allmänhet, att förmedlaren har förutsättning att bedöma olika artisters prestationsförmåga och kan på ett effektivt sätt anordna den reklam, som är nödvändig för att fästa arbetsgivarnas och allmänhetens uppmärksamhet på de anställnings- sökande. En under tjänstemannaansvar arbetande arbetsförmedlingsfunk- tionär kan svårigen åtaga sig en sådan uppgift. I alldeles särskild grad gäller detta förmedlingen av utländska artister. Om en offentlig institution över huvud skall befatta sig med import av utländsk arbetskraft, bör detta enligt socialstyrelsens mening endast vara i sådana fall, då inom riket före- ligger ett oomtvistligt behov av viss arbetskraft med objektivt fastställbara kvalifikationer, vilket behov ej kan fyllas annat än från utlandet. Denna förutsättning kan icke anses föreligga inom artistbranschen. Kvalifikatio- nerna bedömas givetvis subjektivt. Ofta råder en skarp konkurrens mellan

svenska och utländska yrkesutövare, och frågan om de senares rätt till arbetstillstånd kräver en ingående prövning. Den offentliga arbetsförmedlingen kan av dessa orsaker som regel icke tagas med i räkningen, när det gäller förmedling av sådana platser.

Icke heller är det troligt, att några *enskilda organisationer* skulle vara villiga att avgiftsfritt förmedla anställningar åt artister. De enda organisationer, som här skulle kunna komma i fråga, vore sådana sammanslutningar som Musiketablissementens förening och Folkparkernas centralstyrelse, vilka för sina medlemmars räkning bedriva engagementsförmedling. Att göra denna förmedling helt avgiftsfri skulle emellertid sannolikt möta stora svårigheter, då en dylik verksamhet skulle ådraga organisationerna avsevärda kostnader, som finge uttaxeras å samtliga medlemmar, oavsett den nytta dessa för egen del hade av verksamheten. Med hänsyn härtill och även till det faktum, att det inom artistbranschen är internationell praxis, att viss avgift erlägges för förmedlade engagement, måste man nog räkna med, att förmedlingen inom detta fack alltjämt kommer att i huvudsak handhavas av avgiftskrävande byråer.

Dessa byråers verksamhet måste med hänsyn till de många möjligheter till missbruk, som föreligga speciellt inom förevarande fack, stå under noggrann kontroll. Av synnerligt vikt är, att de personer, vilka erhållit tillstånd att bedriva sådan verksamhet, få klart för sig, att gällande lagbestämmelser och i anslutning därtill meddelade föreskrifter måste samvetsgrant efterlevas och att överträdelser uppmärksammas och beivras. Därest ifrågasvarande byråer icke erhålla laglig befogenhet att förmedla anställning åt utlänning, som vistas utom riket, men tillsynsmyndigheten samtidigt, genom att tillmötesgå vissa utländska artisters ansökningar om arbetstillstånd, visar att myndigheten ingalunda anser det obefogat, att utländska yrkesutövare inom detta fack i viss utsträckning erhålla anställning inom landet, lär det svårigen kunna undgås, att dessa byråer på olika smygvägar erbjuda de anställningssökande utlänningarna sina tjänster. Sålunda ligger det nära till hands, att byråerna för skötande av sina utländska förbindelser upprätta filialer i något av våra grannländer eller, såsom i visst fall redan synes ha skett, maskera sig som bulvaner för någon utländsk artistagentur. I vilket fall som helst blir följden den, att den enligt svensk lag ej tillåtna verksamheten fortsättes under en mer eller mindre oåtkomlig förklädning.

Förslag till lagändring framlades genom *proposition* (nr 42) till 1938 års riksdag. Jag anförde därvid i egenskap av föredragande departementschef, bland annat, att vad socialstyrelsen i ärendet anfört syntes giva vid handen, att arbetsförmedling för musiker och sceniska artister samt liknande yrkesutövare knappast kunde tänkas bliva på ett för de anställningssökande tillfredsställande sätt bedriven annorledes än i förvärvssyfte. Om detta vore riktigt, borde den svenska lagen, vari arbetsförmedling i förvärvssyfte förbjödes, undergå sådan ändring, att densamma icke längre bleve tillämplig å förmedling för nyss angivna yrkesutövare. Frågan härom syntes emellertid icke kunna upptagas till behandling så länge vårt land vore bundet av 1933 års konvention och denna bibehölle sitt nuvarande tillämpningsområde. Däremot borde för denna förmedling tillvaratagas alla de möjligheter, som konventionen beredde den i vinstsyfte bedrivna förmedlingen att under en viss övergångstid få fortsätta verksamheten.

I anslutning härtill föreslogs sådan ändring av sista meningen i fjärde stycket av övergångsbestämmelserna, att densamma skulle erhålla följande lydelse: »I övrigt skola lagens bestämmelser i tillämpliga delar gälla å densamma, dock i vad angår 2 § tredje stycket allenast för tid efter den 31 december 1939». Riksdagen biföll propositionen, och lag i ämnet utfärdades den 12 mars 1938 nr 70.

Nu föreliggande förslag till lagändring.

I skrivelse den 13 oktober 1939 har *delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet* erinrat därom, att den anordning, som träffats genom 1938 års lagändring, upphörde att gälla med 1939 års utgång. Om ej annan lämplig åtgärd vidtoges, torde socialstyrelsen därmed i regel vara berövad möjligheten att meddela tillstånd till bedrivande av sådan internationell arbetsförmedling, varom nu vore fråga.

Nämnda förhållande skulle enligt socialstyrelsens mening medföra avsevärda olägenheter. Styrelsen hade i skrivelse den 4 januari 1939 till delegationen närmare utvecklat sina synpunkter härutinnan samt hemställt om delegationens medverkan till sådan revision av konventionen angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer, att förmedling inom musiker- och artistbranschen såvitt möjligt helt undantogs från konventionens tillämpning.

Delegationen har i skrivelsen den 13 oktober 1939 framhållit, att det med hänsyn till vad som förekommit syntes vara angeläget söka på något sätt möjliggöra en fortsatt internationell arbetsförmedling här i landet för musiker och sceniska artister, utau att överenskommelse om villkoren därför träffats med respektive främmande stat. Det närmast till hands liggande sättet härför skulle tydligtvis vara att förlänga det genom 1938 års lagändring medgivna uppskovet med tillämpning av 2 § tredje stycket av arbetsförmedlingslagen. En sådan lagstiftningsåtgärd skulle emellertid strida mot 1933 års konvention.

Det enda tillfredsställande sättet att jämväl för framtiden möjliggöra meddelande här i Sverige av tillstånd till internationell förmedling bestode enligt delegationens mening i åvägbringande av en lämplig revision av konventionen. Härom har delegationen anfört:

En framställning till arbetsbyråns styrelse om öppnande av revisionsförfarande beträffande en konvention lär visserligen i allmänhet ej kunna påräkna något välvilligt mottagande, men i förevarande fall torde den ringa anslutning — av fem stater — som kommit ifrågavarande konvention till del, tyda på att konventionen är mindre lyckad och att en revision av densamma möjligen skulle vara välbetänkt. Osannolikt är ej heller, att under ett revisionsförfarande jämväl andra ändringsyrkanden komme att framställas av stater, som dittills med hänsyn till en eller annan bestämmelse i konventionen funnit sig förhindrade att ratificera densamma.

Delegationen har emellertid erinrat om att revisionsförfarandet utgjorde en ganska omständlig och tidsödande procedur, varför ett konferensbeslut om ändring i konventionen, även om krigsförhållandena ej skulle verka

uppskov, icke syntes kunna påräknas förr än våren 1941. Under mellantiden, d. v. s. från 1939 års utgång till nämnda tidpunkt 1941, skulle sålunda rätteligen ingen internationell arbetsförmedling kunna bedrivas här i landet, utan att överenskommelse träffats med vederbörande främmande stat om villkoren för förmedlingen.

För sin del har delegationen sökt anvisa en utväg ur svårigheterna och härom yttrat:

Med hänsyn till den ringa anslutning konventionen fått och den därmed i viss mån följande svårigheten att, synnerligast under nu rådande oroliga förhållanden, träffa i konventionen åsyftade överenskommelser, synes det dock möjligen kunna ifrågasättas, huruvida det ej skulle kunna anses försvarbart, att samtidigt med igångsättande av en aktion för en revision i förevarande avseende av konventionen söka åvägabringa en provisorisk lagstiftning, som möjliggjorde för socialstyrelsen att tillsvida, i avbidan på revisionens genomförande, fortsätta att meddela tillstånd till internationell förmedling, oberoende av förefintligheten av överenskommelse mellan Sverige och respektive främmande stat rörande förmedlingen. Till stöd för ett dylikt tillvägagående synes möjligen kunna anföras, att vid en under hand gjord förfrågan i internationella arbetsbyrå rörande utsikterna för en revision av ifrågavarande innebörd, bland annat erhållits det uttalandet, att den bristande överensstämmelse mellan svensk praxis och konventionen i fråga om en särskild punkt, som skulle komma att råda i avbidan på revisionsfrågans avgörande »sannolikt ej skulle framkalla några allvarliga erinringar från det ögonblick, då revisionsförfarande öppnats beträffande denna punkt».

Delegationen har med hänsyn till vad den sålunda anført hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för att åvägabringa sådan ändring i 1933 års konvention, att musiker och sceniska artister undantoges från konventionens tillämpning. En sådan ändring syntes delegationen lämpligen kunna göras genom ett tillägg till artikel 1: 2 i konventionen. Delegationen har vidare hemställt, att förslag måtte framläggas till erforderlig lagändring, vilken syntes böra bestå i en ny avslutning av fjärde stycket av övergångsbestämmelserna, så lydande: »dock i vad angår 2 § tredje stycket allenast från tid, som Konungen bestämmer».

*Departements-
chefen.*

I samband med förslag till ändring år 1938 av lagen med vissa bestämmelser om arbetsförmedling framhöll jag, att vad socialstyrelsen i då föreliggande ärende anført syntes giva vid handen, att arbetsförmedling för musiker och sceniska artister samt liknande yrkesutövare knappast kunde väntas bliva på ett för de anställningssökande tillfredsställande sätt bedriven annorledes än i förvärvssyfte. Fråga om ändring av huvudbestämmelserna i lagen, varigenom densamma icke längre skulle bliva tillämplig å arbetsförmedling för nyss angivna yrkesutövare, ansågs emellertid icke kunna upptagas till behandling, så länge vårt land vore bundet av 1933 års konvention och denna bibehölle sitt nuvarande tillämpningsområde.

En utväg, som gav en hjälp för tillfället, anlätades år 1938, i det att de möjligheter till lindring i 1935 års lags bestämmelser utnyttjades, vilka konventionen själv erbjöd. Därvid kom — genom införande av stadgande i

fjärde stycket av övergångsbestämmelserna — sådan lagändring till stånd, enligt vilken intill 1939 års utgång den bestämmelsen i lagen icke skulle äga tillämpning, som föreskrev överenskommelse med främmande makt såsom förutsättning för möjlighet att meddela tillstånd till avgiftskrävande arbetsförmedling av anställning utom riket eller av anställning här i riket åt utlänning, som vistades utom riket.

Att i enlighet med stadgandet i 2 § tredje stycket i 1935 års lag — vari bestämmelser finnas intagna, som motsvara föreskrifterna i artikeln 3 mom. 4 d) samt artikeln 4 c) i konventionen — träffa internationella överenskommelser om villkoren för arbetsförmedling har hitintills icke låtit sig göra, och sådana överenskommelser synas ej heller i fortsättningen kunna förväntas bli ingångna. Från och med den 1 januari 1940 är socialstyrelsen därför berövad möjligheten att meddela tillstånd till internationell arbetsförmedling för musiker, sceniska artister och därmed jämförliga yrkesutövare. På sätt delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet anfört, synes det emellertid vara angeläget att möjliggöra en fortsatt arbetsförmedling av angivet slag. Härför erfordras, att en revision av konventionen vidtages av den innebörd, att ändring av mom. 4 d) i artikeln 3 ävensom av artikeln 4 c) kommer till stånd. Jag finner mig med hänsyn härtill böra föreslå, att hemställan om dylik revision göres från Sveriges sida. Innan Kungl. Maj:t påkallar åtgärd härutinnan, torde riksdagens yttrande böra inhämtas.

För att möjliggöra för socialstyrelsen att tillsvidare kunna meddela tillstånd till internationell arbetsförmedling beträffande musiker, sceniska artister och liknande yrkesutövare, oberoende av att överenskommelser därom mellan Sverige och respektive främmande stat saknas, torde ändring av gällande författning vara nödvändig. Erforderlig ändring synes enklast kunna uppnås genom jämkning av lydelsen av fjärde stycket i övergångsbestämmelserna. Det må icke fördöljas, att en dylik åtgärd otvivelaktigt strider mot den av Sverige ratificerade konventionen. Därest emellertid lagändringen ifråga förklaras skola träda i tillämpning först sedan Kungl. Maj:t vidtagit anstalter för att åstadkomma erforderlig revision av konventionen, synes åtgärden dock kunna anses vara försvarbar.

Med åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition

dels förelägga riksdagen till antagande upprättat förslag till lag angående ändrad lydelse av fjärde stycket i övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling,

dels ock inhämta riksdagens yttrande över spørsmålet, huruvida framställning skall göras om revision i enlighet med vad i det föregående anförts av artikeln 3 mom. 4 d) och artikeln 4 c) i 1933 års konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer.

Kungl. Maj:ts proposition nr 71.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Anders Lundstedt.
